

Fimmtudaginn 1. júní 1995.

Nr. 336/1993.

Eysteinn Georgsson

(Vilhjálmur H. Vilhjálmsson hrl.)

gegn

Vátryggingafélagi Íslands hf.

(Hákon Árnason hrl.)

Vátrygging. Iðgjald. Aðfinnslur. Gjafsókn.

Dómur Hæstaréttar.

Mál þetta dæma hæstaréttardómararnir Haraldur Henrysson og Markús Sigurbjörnsson og Arnljótur Björnsson, settur hæstaréttardómari.

Áfrýjandi skaut máli þessu til Hæstaréttar með stefnu 17. ágúst 1993 og krefst þess, að stefndi verði dæmdur til að greiða sér 623.892 krónur með dráttarvöxtum frá 10. mars 1991 til greiðsludags. Einnig krefst hann málskostnaðar í héraði og fyrir Hæstarétti. Dómsmálaráðherra veitti áfrýjanda gjafsókn fyrir Hæstarétti 28. desember 1993.

Stefndi gerir þær kröfur, að hinn áfrýjaði dómur verði staðfestur og áfrýjanda dæmt að greiða málskostnað fyrir Hæstarétti.

I.

Eins og segir í héraðsdómi, eru aðilar sammála um, að áfrýjandi hafi fengið frest á greiðslu iðgjalda af húftryggingu og ábyrgðartryggingu fólksbifreiðar sinnar, IE 352, fyrir vátryggingartímabilið frá 9. apríl 1990 til 1. maí 1991. Í málinu er aðeins til úrlausnar réttarstaða aðila eftir samningnum um húftrygginguna. Í héraðsdómi kemur og fram, að aðila greinir á um, hvers efnis samkomulag þeirra um gjaldfrest hafi verið.

Ákvæði 7. gr. skilmála þeirra, sem málsaðilar eru sammála um, að gilt hafi um húftrygginguna, eru í þeim atriðum, sem máli skipta, í samræmi við 1. mgr. 14. gr. laga nr. 20/1954 um vátryggingarsamninga. Jafnframt segir í 7. gr. vátryggingarskilmálanna, að sending tilkynningar eða gíróseðils jafngildi kröfu um greiðslu. Loks er í 7. gr. skilmálanna vísað til ákvæða 12.–15. gr. laga um vátryggingarsamninga.

II.

Áfrýjandi heldur því fram, að það, að stefndi hafi ekki afmáð húftryggingu áfrýjanda endanlega úr bókum sínum fyrr en 21. febrúar 1991, sýni, að váttryggingin hafi „enn verið í gildi“, er váttryggingaratburðinn bar að höndum. Hér verður þó að líta til ákvæða 14. gr. laga nr. 20/1954, en ljóst er af þeim og samiburði við 15. gr. laganna, að ábyrgð félagsins á tjóni af völdum váttryggingaratburðar getur fallið niður, þótt váttryggingarsamningurinn sé ekki fallinn úr gildi. Hér ber sérstaklega að hafa í huga, að eftir 3. mgr. 14. gr. laganna má váttryggingartaki, meðan samningurinn er ekki með öllu fallinn úr gildi, greiða iðgjaldið með þeim réttaráhrifum, að ábyrgð félagsins hefjist að nýju, frá því að greiðslan fór fram. Verður því ekki fallist á greinda málsástæðu áfrýjanda.

III.

Umboðsmaður stefnda í Keflavík lýsti fyrir héraðsdómi hvernig hagað var innheimtu iðgjalda í umdæmi sínu á þeim tíma, sem hér skiptir máli. Að sögn hans voru innheimtutilkynningar, sem ritaðar voru í aðalskrifstofu stefnda í Reykjavík, ýmist sendar váttryggingartökum beint eða með milligöngu Keflavíkurumboðsins. Í síðargreindum tilvikum kvað hann starfsmenn umboðsins oftast hafa sent tilkynningarnar í pósti, en sumar hefðu verið bornar út til váttryggingartaka.

Í héraðsdómi er rakin yfirlýsing stefnda um upplýsingar um hina umdeildu húftryggingu, sem geymdar eru í gagnasafni tölvudeildar í aðalstöðvum stefnda í Reykjavík. Jafnframt liggur fyrir sýnishorn af tilkynningu stefnda til áfrýjanda um, að enn sé ógreitt iðgjald af húftryggingu fyrir váttryggingartímabilið frá 9. apríl 1990. Þykir mega leggja það til grundvallar, sem segir í yfirlýsingunni, þ. e., að gríóseðill hafi verið sendur áfrýjanda á heimilisfangið Suðurgötu 25, Keflavík, 16. apríl 1990, en ítrekanir sendar til hans að Ásabraut 5, Keflavík, í júní, júlí, ágúst, september, október og nóvember 1990 og loks í janúar 1991. Eftir framburði áfrýjanda fluttist hann að Ásabraut 5 í september 1989, og lögheimili hans var skráð þar frá 6. október 1989 til 31. desember 1992 samkvæmt vottorði Hagstofu Íslands.

Ekkert er komið fram, sem gefur tilefni til að ætla, að ofangreind-

ar tilkynningar hafi ekki verið lagðar í póst eða eftir atvikum bornar út, eftir að þær voru ritaðar, eins og tilætlunin var. Áfrýjandi hefur ekki heldur borið fram neinar sennilegar skýringar á þeim staðhæfingum sínum, að sér hafi engar tilkynningar borist um ógreitt iðgjald af húftryggingunni. Er reyndar með ólíkindum, að allar tilkynningarnar hafi misfarist.

Þótt lögð væri til grundvallar sú fullyrðing áfrýjanda, að umboðsmaður stefnda hefði lofað honum gjaldfresti á iðgjaldi af húftryggingu, sem hann keypti 9. apríl 1990, allt til loka váttryggingartímabilsins 1. maí 1991, verður með hliðsjón af því, sem áður er rakið um ítrekunartilkynningarnar, að telja, að áfrýjandi hafi ekki haft ástæðu til að ætla, að tómlæti hans um greiðslu hefði engin áhrif á rétt hans gagnvart stefnda. Þegar litið er til algers aðgerðaleysis áfrýjanda í þessu efni, þykir ekki skipta máli um rétt hans á hendur stefnda, að í hinum stöðluðu ítrekunum var ekki sérstaklega vikið að munnlegum samningi aðila um gjaldfrest.

Svo sem fyrr greinir, liggur fyrir sýnishorn frá tölvudeild stefnda af texta ítrekunartilkynninga til áfrýjanda um ógreitt iðgjald af húftryggingunni. Af hálfu áfrýjanda er því haldið fram, að orðalag þessara tilkynninga sé óákveðið og nægi ekki til þess, að stefndi geti borið fyrir sig vanskil á grundvelli þeirra. Á það verður ekki fallist, enda er það ekki skilyrði réttaráhrifa eftir 14. eða 15. gr. laga nr. 20/1954, að kröfu um greiðslu iðgjalds fylgi sérstakur áskilnaður um, hvaða afleiðingar vanskil hafi.

Að svo vöxnu máli ber að fallast á það með héraðsdómi, að greindar tilkynningar feli í sér nægilega kröfu um greiðslu iðgjalds í skilningi 14. gr. laga nr. 20/1954 og 7. gr. váttryggingarskilmálanna. Þar sem iðgjald af húftryggingu áfrýjanda var ógreitt, er váttryggingaratburðurinn varð 16. febrúar 1991, bar stefndi ekki ábyrgð á því tjóni, er af hlaust, sbr. 14. gr. laga nr. 20/1954.

Með þessum athugasemdum ber að staðfesta héraðsdóm.

Rétt þykir, að málskostnaður fyrir Hæstarétti falli niður. Gjaf-sóknarkostnaður áfrýjanda greiðist úr ríkissjóði, eins og nánar greinir í dómsorði.

Fyrir héraðsdómi var málið flutt munnlega og dómtekið 9. desember 1992, en síðan endurupptekið, munnlega flutt og dómtekið 14. maí 1993 með vísan til 1. mgr. 115. gr. laga nr. 91/1991 um meðferð

einkamála. Dómur var kveðinn upp 19. maí 1993. Sakarefni málsins er einfalt og lagaatriði afmörkuð. Skýringar dómara um embættisannir í desember 1992 og janúar 1993 réttlæta ekki þennan drátt. Ber að átelja þessa málsmeðferð héraðsdómara.

D ó m s o r ð:

Hinn áfrýjaði dómur á að vera óraskaður.

Málskostnaður fyrir Hæstarétti fellur niður.

Gjafsóknarkostnaður áfrýjanda, Eysteins Georgssonar, fyrir Hæstarétti greiðist úr ríkissjóði, þar með talin málflutningsþóknun lögmanns hans, 90.000 krónur.

Dómur Héraðsdóms Reykjavíkur 19. maí 1993.

Mál þetta, sem dómtekið var 14. maí sl., er höfðað fyrir bæjarþingi Reykjavíkur af Eysteini Georgssyni, kt. 020947-0299, Ásabraut 5, Keflavík, gegn Vátryggingafélagi Íslands hf., kt. 690689-2009, Ármúla 3, Reykjavík, með stefnu, þingfestri 26. september 1991.

Dómkröfur stefnanda eru þær, að stefndi verði dæmdur til greiðslu vátryggingarþóta, að fjárhæð 623.892 kr., með dráttarvöxtum skv. III. kafla vaxtalaga nr. 25/1987 frá 10. mars 1991 til greiðsludags.

Pá er þess krafist, að kveðið verði á í dómsorði, að áfallnir dráttarvextir leggist við höfuðstól á 12 mánaða fresti, fyrst 10. mars 1992 og síðan 10. mars ár hvert.

Þess er og krafist, að stefndi greiði stefnanda málskostnað skv. gjaldskrá LMFÍ auk virðisaukaskatts, þar sem stefnandi sé eigi virðisaukaskattsskyldur, og beri málskostnaðarfjárhæð dráttarvexti skv. III. kafla vaxtalaga frá 15. degi eftir dómsuppsögu til greiðsludags.

Dómkröfur stefnda eru þær, að hann verði sýknaður af öllum kröfum stefnanda og tildæmdur málskostnaður úr hans hendi að mati dómsins auk virðisaukaskatts og með dráttarvöxtum skv. II. kafla vaxtalaga frá 15. degi eftir dómsuppsögu til greiðsludags.

Mál þetta var dómtekið að loknum munnlegum málflutningi 9. desember sl. Það var endurupptekið, endurflutt og dómtekið á ný 14. maí sl.

I.

Málsatvik eru þau, að 9. apríl 1990 keypti stefnandi hjá umboði stefnda í Keflavík ábyrgðartryggingu og húftryggingu (kaskótryggingu) á bifreið sína, IE-352, fyrir tímabilið 9. apríl 1990 til 1. maí 1991. Iðgjald ábyrgðartryggingar var 58.357 kr., en húftryggingar 27.653 kr., samtals 86.010 kr. Stefnandi greiddi strax 30.000 kr. innborgun, en eftirstöðvar átti að greiða

síðar, og greinir aðila á, hvað um var samið í því efni. Stefnandi fékk jafnframt sérstaka staðfestingu á ábyrgðartryggingu bifreiðarinnar, sem nauðsyn bar til vegna aðalskoðunar bifreiðarinnar, sem fram fór sama dag. Hinn 16. febrúar 1991 varð tjón á bifreið stefnanda í árekstri. Voru þá enn ógreiddar eftirstöðvar iðgjaldanna, 56.010 kr. Er stefnandi leitaði til stefnda til að fá viðgerðarkostnað greiddan samkvæmt húftryggingunni, var honum tjáð, að tryggingin væri fallin niður vegna vanskila á greiðslu iðgjalds. Á þetta hefur stefnandi ekki fallist og reisir bótakröfu sína á því, að hann hafi samið við umboðsmann stefnda um greiðslufrest á eftirstöðvum váttryggingariðgjalda bifreiðarinnar, IE-352, um ótiltekinn tíma og húftryggingin enn verið í gildi, þegar tjónsatburðurinn varð 16. febrúar 1991. Af hálfu stefnda er til þess vísað, að umsamið hafi verið, að eftirstöðvar iðgjalda yrðu gerðar upp með mánaðarlegum greiðslum á næstu sex mánuðum og skyldu að fullu greiddar í október 1990. Af hálfu stefnda er því haldið fram, að stefnanda hafi verið sendar ítrekaðar kröfur um greiðslu húftryggingarinnar vegna vanskila. Ábyrgð stefnda samkvæmt húftryggingunni hafi því verið löngu lokið og húftryggingarsamningurinn fallinn úr gildi, þegar tjónið varð á bifreið stefnanda. Er bótakröfum stefnanda því hafnað af hálfu stefnda.

Niðurstaða.

Ágreiningslaust er, að 9. apríl 1990 komst á váttryggingarsamningur milli aðila um húftryggingu bifreiðar stefnanda, IE-352, hjá stefnda. Innborgun stefnanda, að fjárhæð 30.000 kr., var færð á ábyrgðartryggingu stefnda, en iðgjald húftryggingar var hvorki greitt á gjalddaga né síðar. Óumdeilt er, að samið hafi verið um greiðslufrest til handa stefnanda, en aðila greinir á um, hvers eðlis það samkomulag hafi verið, og er ósönnuð sú staðhæfing stefnanda, að samið hafi verið um greiðslufrest á eftirstöðvum iðgjaldanna um ótiltekinn tíma.

Um afleiðingar vanskila og ábyrgðarlok er fjallað í 7. gr. almennra skilmála fyrir húftryggingu ökutækja hjá stefnda. Þar segir svo m. a.: „Fyrsta iðgjaldið fellur í gjalddaga þann dag, sem váttryggingin tekur gildi, sé eigi um annan gjalddaga samið. Verði fyrsta iðgjald eigi greitt, þegar þess er krafist, en þá kröfu má í fyrsta lagi gera á gjalddaga, er ábyrgð félagsins lokið.“ ... „Sending tilkynningar eða gíróseðils jafngildir kröfu um greiðslu.“

Af hálfu stefnda er á það bent, að samkvæmt samkomulagi aðila hafi iðgjaldið átt að vera að fullu greitt eigi síðar en í október 1990. Í málinu liggur fyrir yfirlýsing frá tölvudeild stefnda, svohljóðandi: „Það staðfestist hér með, að tölva Váttryggingafélags Íslands hf. geymir í gagnagrunni eftirfarandi upplýsingar um ítrekanir vegna kaskótryggingar Eysteins Georgssonar, kennitala 020947-2099, Ásabraut 5, Keflavík. Heimilisfangi var breytt úr

Suðurgötu 25 í Ásabraud 5, eftir að gíróseðill var sendur 16. 4. '90 frá aðalskrifstofu. Ítrekun síðast send í janúar 1991. Vegna skuldastöðu Eysteins hefur ítrekun verið send í eftirtöldum mánuðum árið 1990: júní, júlí, ágúst, september, október og nóvember. Það skal tekið fram, að ítrekunartilkynningar voru ekki sendar í pósti frá aðalskrifstofu. Tilkynningar voru skrifaðar og afhentar umboðsmanni Vátryggingafélagsins hf. í Keflavík, sem kom þeim til skila“ ...

Í texta greindra ítrekunartilkynninga er gerð grein fyrir iðgjaldaskuldinni og óskað eftir því, að skil verði gerð sem fyrst. Þá er það tekið sérstaklega fram, að vanskil á greiðslu iðgjalda geti valdið missi bótaréttar. Umboðsmaður stefnda í Keflavík hefur staðfest fyrir dómi, að tilkynningar hafi verið sendar umboðinu frá aðalskrifstofu, sem séð hafi um að senda þær viðkomandi aðilum í pósti eða bera þær út.

Með tilkynningum þessum, sem ætla verður, að hafi borist stefnanda samkvæmt framansögðu, var fullnægt skilyrðum 7. gr. almennra skilmála fyrir húftryggingu, sbr. 14. gr. laga nr. 20/1954 um vátryggingarsamninga, að því er varðar kröfu um greiðslu. Vanskil stefnanda á greiðslu iðgjalds húftryggingar bifreiðarinnar IE-352 leiða því til þess samkvæmt greindum ákvæðum, að ábyrgð stefnda var lokið, er tjónsatburður varð 16. febrúar 1990. Ber því að sýkna stefnda af öllum kröfum stefnanda, en eftir atvikum þykir rétt, að málskostnaður falli niður.

Eggert Ólafsson héraðsdómari kvað upp dóm þennan.

D ó m s o r ð:

Stefndi, Vátryggingafélag Íslands h/f, skal vera sýkn af kröfum stefnanda, Eysteins Georgssonar, í máli þessu.

Málskostnaður fellur niður.
